

KÜÇÜK
TILKİLİ
KADIN

ROMAN

VIOLETTE LEDUC

ÇEVİRİ: BERNA GÜKEN

♥ can
modern

VIOLETTE LEDUC
KÜÇÜK TILKİLİ
KADIN

Can Modern

Küçük Tilkili Kadın, Violette Leduc

Fransızca aslından çeviren: Berna Günen

La Femme au petit renard

İlk baskı: Éditions Gallimard, 1965

Bu çeviride kaynak alınan baskı: Éditions Gallimard, 2016

© 1965, Éditions Gallimard, Paris

© 2024, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz

1. basım: Ocak 2024, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ, Melis Oflas

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Pasifik Ofset

Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi A Blok No: 3/1 Z. Kat

Avcılar, İstanbul

Sertifika No: 44451

ISBN 978-975-07-6280-2

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

VIOLETTE LEDUC
KÜÇÜK TİLKİLİ
KADIN

ROMAN

Fransızca aslından çeviren

Berna Günen

♥can

VIOLETTE LEDUC, 1907'de Arras'da, evlilik dışı bir ocuk olarak doğdu. Çocukluęu ve yetişkinliği annesinin kendisini istemediği d-şncesiyle geçti. Zorluklarla dolu bir hayatı oldu, yaşamının ilk yıllarından itibaren yoksulluğu, hastalığı ve yalnızlığı deneyimledi. Eęitimi- ni yarıda bırakmak zorunda kaldı. 1938'de tanıştığı, eğinsel bir yazar olan arkadaşı Maurice Sachs, onu edebiyata yönlendirdi. 1945'te Si- mone de Beauvoir'la tanıştıktan sonra, ilk romanı *L'Asphyxie* (Boęul- ma) yayımlandı. Bunu *L'Affamée* (Açlık eken) (1946), *Ravages* (Yı- kımlar) (1955), *La Bâtarde* (Pi) (1964), *Küçük Tilkili Kadın* (1965) ve *Thérèse et Isabelle* (Thérèse ve Isabelle) (1966) gibi eserler izledi. Başyapıtı denebilecek otobiyografik romanı *La Bâtarde*'la o dönem Fransa'nın en büyük edebî tartışmalarından birinin merkezine yerleş- ti. Altmış beş yaşında meme kanserinden hayatını kaybetti. Kadın deneyimine ilişkin, son derece cesurca ele aldığı krtaç, biseksüellik gibi temalar, feminist eleştiri işığında son yıllarda giderek daha çok ilgi görmektedir.

BERNA GNEN, 1979'da İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'nden mezun oldu. Galatasaray niversitesi'nde Uluslararası İlişkiler okur- ken Robert Schuman Bursu'na hak kazanarak eğitimine Fransa'da Ins- titut d'Etudes Politiques de Paris'de (Sciences Po) devam etti. Bu okul- da 20. yüzyıl Avrupa tarihi üzerine lisans, yüksek lisans ve doktora yaptı. Fransızca ve İngilizceden eviriler yapıyor.

Yirmi dört, yirmi beş, yirmi altı, yirmi yedi, yirmi sekiz, yirmi dokuz, otuz, otuz bir, otuz iki, otuz üç, otuz dört, otuz beş, otuz altı... gümbürtü. Masa sarsılıyor, kahve çekirdekleri eteğine düşüyor.

Kadın bu istilacıya bir türlü alışamamıştı. Oysa ölü saatlerde her beş dakikada bir, yoğun saatlerde ise iki dakikada bir sarsıp duruyor onu. Bu afetle yeniden buluşması, onu beklemesi, takip etmesi, öğrenmesi, ezberlemesi, onunla içli dışlı olması, son durağa onunla birlikte varmak için koşturması şart. Sonra dışarı çıkıyor ve rutin kendini dayatıyor, ona yapması gerekenleri buyuruyor. Önce piyango bileti satan kadının büfesine geliyor, çatlakların birinden yayılan kötü talihin pis kokusunu içine çekiyor, gazete satıcısının ininin yanı başında duruyor, öğleden sonra saat üçte Villette Bulvarı'ndaki yaya geçidini geçip Jaurès Metro Durağı'nın merdivenlerine ulaşıyor. Loire Rıhtımı'nın Jean Jaurès Caddesi'yle kesiştiği köşede yer alan Les Palmiers'nin önünde rutin bitiyor. Genç kızlar kafeye giriyor, kadın başını yere eğiyor, kaldırırım onunla aynı yaşta. Sise esir düşmüş şubat ayı surat asıyor, kavşaklar ve sokak köşeleri birbirine karışıyor. Kadın şimdilik boş ve sessiz duran Sevrans-Paris otobüsünün etrafında dolaşıyor. Parmak uçlarında yükselip bü-

yük bir hevesle camdan içeriye, koltuk arkalıklarına, eşya filelerine bakıyor, orada olmayan, hiç tanışmadığı yolcuları hayal ediyor. Bu sırada yüz metre ötede posta arabaları, Île-de-France'ı dolaşmak için yola çıkıyor. Bir zil sesi. Zayıf bir çınlama. Kim gözetliyor ki onu? Bir uyarı mı bu? Kılavuz köpeğinin rehberliğindeki uyurgezer bir kadın gibi saat üçü yirmi geçe kanal havuzlarının orada gözden kayboluyor. Boğazı, çingiraklar. Sevran¹ adında, kendisinin asla görmeyeceği bir yerin çan kulesi bu. Sakinleşmesi gerek, yoksa iyice acıkacak. Les Palmiers tarafına geri dönüyor, kafenin yakınlarından geçmeye dikkat ediyor. Hava buz gibi, genç kızlar pipetlerle Coca-Cola içiyor. Kadın Jaurès Metro Durağı'nın yakınından, Jean Jaurès Caddesi'ndeki yaya geçidinden geçiyor; gazeteci büfenin içinde sıkış tıkış oturuyor, fincanda madenî paralar şingirdiyor. Saat dörde çeyrek var. Her gün aynı saatte ayaklarının dibine, kaldırım kenarındaki su oluşuna bir çikolatalı çörek düşüyor. Hemen onu yerden almaya hazırlanıyor, parmaklarını pis bir mendille siliyor. Bir hiç uğruna, bir hayal uğruna. Sokak lambalarının loş ışığında çikolatalı çöreği arıyor, kadın ise bir çınarın zirvesinde asılı kalan son kuru yaprakla birlikte sallanıyor. Açlığın serapları. Polis memuru, yayaları diğer kaldırıma davet ediyor. Kadın bu daveti kabul ediyor, kendini Paris'in kollarına atıyor, yaya geçidi boyunca kendi semtinin bir ormana benzediğini düşünüyor. Mavi gökyüzünden yorulan ağaçlar dallarını Béthisy, Royallieu, Vaud'herland, Verberie otobüslerinin üstünde dindendiriyor. Otomobillerden ve akaryakıtlardan mimoza kokuları yayılıyor: Bundan kırk yıl önce Menton'daki²

1. Paris'in kuzeydoğusunda yer alan bir kasaba. (Ç.N.)

2. Fransa'nın güneydoğusunda, İtalya sınırında yer alan bir kasaba. (Ç.N.)

nekahet dönemine ait mimozalar. Kadın diğerleriyle birlikte öteki kaldırıma çıkıyor: Etrafı çitle çevrili tapınağın üzerine kar gibi mimoza yağıyor. Villette'in eski şehir kapısı bu. Rutini, emirler yağdırmaya devam ediyor. Bu rutin olmasa ne yapacağını şaşırırdı zira çocuklar sokakta atıştırmalıklarını yiyorlar. Çocukların kruvasanlarını dişlerinin arasından çekip almamak için mide-sini yumrukluyor. Paris ve ellerinde aynı bereket boynuzuyla milyonlarca çocuk. Yuvarlak şapkasının ucu Jean Jaurès Caddesi, No: 6'daki *Tout gaze bien*¹ adlı kafenin tabelasına hafifçe sürtünüyor. Mantosu yeşermiş, böylesi daha iyi. Demek rehin dükkânındaki bakır yeşili şamdanları henüz onu terk etmemiş. Güneş çıktığında artık ona iki meşale yol gösteriyor. Güneşin kendisi ve Semeuse kuponlarını² kabul eden dükkân sahibi Joris'in vitrini. Kışın kristal soğuşunda kendi kendine mırıldanıyor, aynı yoldan geri dönüyor. Hâlâ Çin ipliği satın alabildiği zamanlardan kalma bir Çin ipliğiyle ördüğü el çantasına sımsıkı yapışıyor birden. Tir tir titrerken, el çantasını sıkıp sıkıp şeklini bozarken canı ne istiyorsa çanta da onu istiyor. Achille adında kapanmış bir kafe ile Joris'in dükkânı arasında yeniden kavuştuğu memleketi onu sarhoş ediyor. Dişleri birbirine vuruyor, araba kapısının³ her iki yanında yer alan kalkanların üzerindeki yazıya bakınca ağzından özlem dolu homurtular çıkıyor: *G. Raymond. Dava açar. Müdafaa üstlenir.*

1. (Fr.) Her şey tıkrında. (Ç.N.)

2. Fransa'da 1913-1951 yılları arasında hizmet veren La Semeuse de Paris adlı şirket, işçi sınıfına mensup insanlara ihtiyaç kredisi vermiştir. Buradan taksitle satın alınan kuponlar şirketin sahibi olan La Samaritaine Mağazası'nda veya bu kuponların geçerli olduğu başka mağazalarda kullanılabilirdi. (Ç.N.)

3. Fransızcası *porte cochère*. Eskiden büyük konakların ön cephesine at arabalarının geçebileceği genişlikte inşa edilen ve bir avluya açılan kapılara verilen ad. (Ç.N.)

Tüm mahkemelerde hizmet verir. Her gün danışmaya açıktır. Kadın zavallı el çantasını yokluyor, G. Raymond'a yakarıyor. Taşra vilayetlerini kalkanlarıyla savunduğuna göre onun taşralı geçmişiyle de ilgilenirdi elbet. Eldivenlerini ilikliyor, çıtçıtlarının yıpranmış olduğunu unutmuş. Bacaklarının üstünde güçbela durduğu günlerde, açlığın kısıkaçlarıyla midesine her türden çiviye çakıp çakıp çıkardığı günlerde, G. Raymond'dan kendi adına da dava açmasını rica ederdi. Böylece ona ekmek, peynir ve şarap vermek zorunda kalırlardı. Kalkanlar parıl parıl parlıyor, çantası eski şekline kavuşuyor. Gergef işlemeyi öğrenirken ezberlediği ninniye söylemeye başlıyor. Yuvarlak şapkası öne kayıp G. Raymond'un kapısının önüne düşüyor. Kadın şapkanın üstünden geçiyor, G. Raymond'un bürosuna girdiğini sanıp burnunu kapıya çarpıyor. Ninni söylemeyi kesiyor. Proje ertesi gün yeniden canlandırılmak üzere suya düşüyor. Eğer burnu kanamışsa kokusunu içine çekiyor, kan onu besliyor. Eğer biri şapkasını yerden alırsa, "Ah, çok affedersiniz," diyor. G. Raymond'dan ayrılırken yüreği yanmıyor, buğday ve karabuğday unundan krepler yapan krepçiye koşuyor. Orada onun için nöbet tutuyor. Fakat odasındayken kendisini ölü saatlerde her beş dakikada bir, yoğun saatlerde iki dakikada bir ezdiği halde şimdi niçin gecikiyor? Hadi ama gelsin artık, yoksa sacda döndürülen krepin kokusu onu yere serecek. "Ben onu bekliyorum ve o beni bekletiyor," diyor kadın kendisine gülerek bakan kamyon şoförlerine. Ve işte geliyor. Karnı çok aç ama onun Villette Bulvarı'nda gün ışığına çıktığını, kendisi gibi saatsiz biri için dönemeci tam zamanında döndüğünü görmek huzur verici. Kemerler geri planda kalıyor, yapı trafik gürültüsünde kayboluyor. Odasının içinde çıkardığı gümbürtüyü meydanda yol

alırken çıkarmıyor.¹ Gök gürültüsü uzaklaşıyor, gelip geçenlerin zihinleri başka yerlerde. Tepesindeki Noel aydınlatmalarıyla ne kadar da zararsız görünüyor. O son durağa ulaşma telaşındaki felakete ne olmuş şimdi? Jardin d'Acclimatation'daki² oyuncak trene dönüşmüş. Ve işte gidiyor, Paris'in kanıksadığı bir şey o, hep orada ve kadın da onu unutuyor, iki saat geçmeden ekmeğinden vazgeçip ona daha yakından bakabilmek için bir bilet alacak. Tren şefinin sinyali onu bir yolcu vapurunun canavar düdüğü kadar sarhoş edecek. Buğday unundan krep, elli frank.³ Hamur metal yüzeye yayılıyor, krepçi kadın bıçağın ucuyla hamur çapaklarını sıyırıp kenarları düzeltiyor. Ama kadını besleyecek olan metrodaki kalabalık. Sonuçta her şeye birden sahip olamaz. Okullu kızlar pek tabii ki uzun saçlı, okul çıkışı hep aynı: Sırtlara vuran, nefes alıp veren örgüler. O da kendi saçlarını açık pence-
renin önünde örer, şimşekler yüzünü bıçaklardı ama o zamanlar fırtına daha dürüsttü. Şimdiyse etrafı çitle çevrili tapınağın, eski Villette Kapısı'nın oradaki küçük parka yağın nazik yağmuru fırtınaya tercih ediyor. Beş okullu kız, beş tane Grand Marnier'li⁴ krep almış. Ama o aynı fikirde: Hâlâ metroyu hamurüşine tercih ediyor. Oradan ayrılıyor, işi başından aşkın bir sokak köpeği gibi caddeleri, rıhtımları, sokakları, bulvarları geçiyor. Aynı

1. Paris'in 2 numaralı metro hattının bir kısmı viyadükler aracılığıyla havadan ilerler. Bahsi geçen Jaurès Metro Durağı da bu hat üzerinde yer alır ve platformu yerin üstündedir. Paris'te metro viyadüklerinin altında bulunan binalarda oturanlar, tıpkı hikâyedeki kadın gibi, sık aralıklarla gerçekleşen şiddetli sarsıntılara ve gürültüye alışmak zorundadırlar. (Ç.N.)

2. Paris'in batısında, Boulogne Ormanı içerisinde yer alan bir eğlence parkı. (Ç.N.)

3. Burada "frank", Fransa'da 1960 öncesinde tedavülde olan "eski frank" (*ancien franc*) olarak anlaşılmalıdır. Buna göre 50 (eski) frank bugünkü 0,076 euro'ya tekabül etmektedir. (Ç.N.)

4. Acı portakal aromalı bir Fransız likörü markası. (Ç.N.)

yoldan bir geri bir ileri gidiyor ve nihayet olmak istediği yere, Villette Rıhtımı'ndaki iskele babasına ulaşıyor. İçinde vızıldayan arı sürüsü sakinliyor, kalbini yeniden bir sıcaklık kaplıyor, sırsıklam sırtı kuruyor, şapkası dizlerine düşüyor, gri saçları omuzlarına dökülüyor. Bunun adı esenlik, bunun adı kendini bırakış. Dün de, ondan önceki gün de gördüğü manzaraya bakıyor. Suyun kenarındaki bir serada üç adam çekiçleriyle keskilerine vuruyor. Kaldırım taşlarını düzleyen işçiler bunlar, ona tahammül ediyorlar çünkü varlığından habersizler. Üzerine oturduğu iskele babası o denli sağlam, bulunduğu yer o denli kadim ki birdenbire kendisini eski zamanlarda Percheron atı¹ satan bir köylü gibi hissediyor. Satış gerçekleşecek çünkü fırında pişmiş patates rengi tüyleriyle pek güçlü kuvvetli bir at. Kadın dağları devirircesine iç çekiyor, işte konfor denen şey bu. İşçilerin her biri kendi tezgâhına – paslanmış bir varilin üzerine– kapanmış, çekiçlerini eşzamanlı olmayan bir ritimle vurup duruyor. Adamlar ona umduğu şeyi veriyor zira kendilerini tamamen işlerine kaptırmışlar. Percheron atı ve köy pazarı, kendisinin de bir gün yok olacağı yerde yok olup gidiyor. Orayı düşünmek hak edilmiş bir avuntu. Artık iğneden iplik geçirirken eli titriyor, parmakları yaşlanıyor, yaşam ile ölüm hâlâ yenişemeyen iki manyak. Hemen yanı başındaki ızgaralar, durgun suda yalpalayan kayık, kadim sularda yüzen süprüntüler.. Bu manzara içinde kayboluyor, bu onun aylaklık ânı. Hemen arkasında bir otobüsün hareket edişi, motorunun ahenkli sesi onu kendine getiriyor. Uzun uzun önüne bakıyor, ardından dizlerinin üzerindeki şapkasına, omuzlarına dökülmüş saçlarına. Diğerlerinden ayrı duran bir kaldırım taşı dikkatini çekiyor. Kesik

1. İsmi Fransa'nın eski bir vilayeti olan Perche'ten alan popüler bir yük beygiri cinsi. (Ç.N.)

bir boğaz bu. Kaldırım taşının açık yarısından güneş ışığı fıskırıyor. İskele babası yarın da aynı yerde olacak.

Saat beşi yirmi geçe, Citroën'in bekleme salonunda sokakların ve gürültünün yorgunluğunu atıyor, haftalarca baştan başa okuyacağı bankta duran yıpranmış gazeteleri topluyor. Salonu boydan boya geziyor, Meaux'ya, Souilly'ye, Claye'ye, Nangis'ye doğru yol almakta olan yolculardan geriye kalanları inceliyor: soyulmuş portakal kabukları, içi boş bir şekerleme paketi, bir sigara paketi selofanı, kararmış bir kibrit. Bütün bu kaçaklar iyi insanlar olmalı çünkü ona bir sürü hatıra bırakmışlar. Çalışanlar gözetlemese hepsini cebine atardı. Tekrar yerine oturuyor, midesine bastırıldığı gazetelerle ısınabilmeyi umuyor. Bir yolcu, belli belirsiz bir münzevi içeri giriyor. Kadının kurtçukların ve küflerin arasından, başka bir canlının varlığını müjdeleyen bir zil sesi duyuyor. Fakat bir anda baş döndürücü bir utangaçlığa yenik düşen yolcu salona girdiği gibi çıkıp gidiyor. Kadın kendi kendine sorular yöneltiliyor. Semtinden ayrılamamak gerçek bir dram. Fakat değer verdiği her şeyden ayrılmak da başka bir dram olurdu. Hele ki artık Mint'Ho¹ paketlerini kireçtaşı kayalıklarla karıştırır olmuşken buraları niçin terk edecekti? Büyük gazeteleri mantosunun önünde önlük gibi tutarak tesviye havuzlarının orada geziniyor. Bir su tesisatçısı ile gaz şirketi çalışanının yanı başında dururken, kayıtsız bir mavna kendisini arzulamasına izin veriyor. Keçi postuna gömülmüş babası bir Panhard² sürüyor. Merhaba küçüğüm, diyor kadın duvarda asılı kalmış bir afiş parçasına. Ucu rüzgârda bir kıvrılıp bir düzelen bu kâğıt parçası, bu

1. Bir Fransız şekerleme markası olan Kréma'nın 1923'te piyasaya sürdüğü ünlü, beyaz naneli sakız. (Ç.N.)

2. Eski bir Fransız otomobil markası, daha sonra Citroën tarafından satın alınmıştır. (Ç.N.)

“Tilki, kapanın elinde kalacaktı ama kadın diğerlerinden daha baskın çıkmıştı. Herkes uyuyordu ve ona rastlayan kendisi olmuştu.”

Paris’te, çatı katında küçücük bir dairede yoksulluğun sınırlarında yaşayan ve yine de hayatta kalmaya çalışan yaşlı bir kadın her sabah metronun gürültüsünü dinleyerek kahve çekirdeklerini sayıyor. Sırf diğer insanların sıcaklığını hissetmek için son parasıyla kalabalık metro vagonlarına biniyor, yiyecek bulmak için çöp kutularını karıştırıyor. Derken günün birinde küçük bir tilki kürkü buluyor, diğer bir deyişle kurtuluşunun anahtarını, yalnızlığını kendi uydurduğu eğlenceli bir dünyaya dönüştüren arkadaşımı...

Küçük Tilkili Kadın, büyükşehirlerde hissettiğimiz görünmezliğin ve nihayet dünyadaki yerini geri kazanan bir kadının tüy hafifliğinde bir dokunuşla yazılmış hikâyesi, küçük bir mücevher.

“Violette Leduc’ün romanları dâhiyane olduğu kadar sıra dışı.”

Deborah Levy

#fransızedebiyatı #yoksulluk #umut #yaşlılık #açlık #yalnızlık #paris

